

The Metropolitan
Opera **HD**
LIVE

METROPOLITAN
U LISINSKOM

W. A. Mozart:

FIGAROV PIR

Nedjelja, 19. listopada 2014., 19 sati.

METROPOLITAN U LISINSKOM

W. A. Mozart:

FIGAROV PIR

Nedjelja, 19. listopada 2014., 19 sati.

THE MET: LIVE IN HD SERIES IS MADE POSSIBLE BY A GENEROUS GRANT
FROM ITS FOUNDING SPONZOR

Neubauer Family Foundation

GLOBAL CORPORATE SPONSORSHIP OF THE MET LIVE IN HD
IS PROVIDED BY

Bloomberg

THE HD BROADCASTS ARE SUPPORTED BY

Toll Brothers
America's Luxury Home Builder

The Met
ropolitan
Opera

Wolfgang Amadeus Mozart

LE NOZZE DI FIGARO FIGAROV PIR

Opera buffa u četiri čina, K 492
Libreto: Lorenzo da Ponte prema
Beaumarchaisovoj komediji

NEDJELJA, 19. LISTOPADA 2014.
POČETAK U 19 SATI.

Praizvedba:

Burgtheater, Beč, 1. svibnja 1786.

Prva hrvatska izvedba:

Kraljevsko zemaljsko hrvatsko
kazalište u Zagrebu
26. listopada 1917.

Prva izvedba u Metropolitanu:
31. siječnja 1894.

Premijera ove izvedbe u Metropolitanu:
22. rujna 2014.

FIGARO **Ildar Abdrazakov**

SUSANNA **Marlis Petersen**

GROF ALMAVIVA **Peter Mattei**

GROFICA ROSINA **Amanda Majeski**

CHERUBINO **Isabel Leonard**

MARCELLINA **Susanne Mentzer**

DR. BARTOLO **John Del Carlo**

DON BASILIO **Greg Fedderly**

ANTONIO **Philip Cokorinos**

BARBARINA **Ying Fang**

DON CURZIO **Scott Scully**

ZBOR I ORKESTAR METROPOLITANA

ZBOROVOĐA **Donald Palumbo**

DIRIGENT **James Levine**

REDATELJ **Richard Eyre**

SCENOGRAF I KOSTIMOGRAF **Rob Howell**

OBLIKOVATELJICA RASVJETE **Paule Constable**

KOREOGRAFKINJA **Sara Erde**

Radnja se događa u Sevilli tridesetih godina prošloga stoljeća.

Stanka poslije drugoga čina.
Svršetak oko 22 sata i 45 minuta.
Tekst: talijanski.
Titlovi: engleski.

SADRŽAJ

PRVI ČIN

Opera počinje briljantnom uvertirom. Radnja se događa u dvorcu grofa Almavive *Aguas Frescas* (Svježih voda) pokraj Seville. Od zaljubljenog mladića kojega poznajemo iz *Seviljskog brijajača* nastao je blazirani grof koji trči za suknjama. Njegov sobar Figaro i sobarica njegove žene Susanna spremaju se za svadbu i u duetu “Cinque, dieci, venti” – Pet, deset, dvadeset – premjeravaju sobu. Figaro je zadovoljan što će njihova soba biti

između ložnica grofovskoga para (duettino “Se a caso madama la notte ti chiama” – Ako bi te Grofica pozvala noću). Susanni se to manje sviđa. Smeta joj blizina Grofove sobe jer joj se on udvara i namjerava iskoristiti feudalno “pravo prve bračne noći” koje je bio velikodušno ukinuo iz ljubavi prema svojoj supruzi Rosini. Figaro je ljubomoran i smišlja kako će preduhitriti Grofa (cavatina “Se vuol ballare, signor contino” – Želite li plesati, gospodine grofiću).

Oni odlaze, a na scenu dolaze doktor Bartolo i njegova domaćica Marcellina. Marcellina se hoće vjenčati s Figarom, iako je dvostruko starija od njega, jer joj je dužnik. Bartolo je voljan pomoći joj jer bi se želio osvetiti Figaru koji je pomogao grofu Almavivi da otme njegovu šticećenicu Rosinu i njome se oženi (arija “La vendetta” – Osveta).

Susanna se vraća pa ona i Marcellina pjevaju udvorni duet s mnogo međusobnog bockanja “Via resti servita, madama brillante” (Na službu, sjajna damo). Marcellina bijesna odlazi.

Na scenu stupa Cherubino i predstavlja se senzualnom arijom “Non so più cosa son” – Ne znam više što sam – koju Mozart donosi uz pratnju svojeg omiljenog puhaćeg glazbala – klarineta. Cherubino je zaljubljen u sve žene, a najviše u svoju prekrasnu kumu Groficu. Čuvši da dolazi Grof, skriva se iza naslonjača. Grof se udvara Susanni, obasipajući je lijepim obećanjima. No kad začuje da se približava učitelj glazbe Don Basilio, i Grof se skriva

iza naslonjača, nakon što je prethodno Cherubino izašao iz svojega skrovišta i sjeo u naslonjač, a Susanna ga pokrila haljinama.

Don Basilio govori Susanni o Cherubinovoj zatravljenosti Groficom, što razbjesni Grofa. On naposljetku otkriva skrivenog Cherubina. Nakon niza komičnih situacija, kažnjava mladoga paža šaljući ga u vojsku, a Figaro mu se ruga u planetarno poznatoj ariji “Non più andrai, farfallone amoroso” – Nećeš više letjeti, ljubavnički leptiru.

DRUGI ČIN

Drugi čin opere događa se u Grofičinoj spavaonici. U ariji “Porgi, amor, qualche ristoro” – Ljubavi, pruži mi neku utjehu – Grofica tuguje zbog muževe nevjere. Susanna je uvjerava da Grof ne želi zavesti nju, Susannu, samo nudi novčanu naknadu u zamjenu za njezinu ljubav. Figaro otkriva plan kako će anonimnim pismima potaknuti Grofa da bude vjeran svojoj supruzi; to znači da se odrekne ikakve pomisli na to da osvaja njegovu Susannu. U isto vrijeme savjetuje Grofici da odjene Cherubina kao djevojku. To će biti mamac za Grofa.

Cherubino dolazi spreman na suradnju. Susanna ga navodi da otjeva pjesmu koju je napisao za Groficu “Voi che sapete che cosa è amor” (Vi koje znate što je ljubav). Grofica i Susanna nastavljaju igru, odijevaju Cherubina u žensku odjeću. Susanna ga poziva da klekne pred nju (“Venite, inginocchiatevi”). Čuje se Grofov glas i prestrašeni Cherubino skriva se u pokrajnju ostavu. Grof silom hoće ući u sobu, Grofica mu nevoljko otvara vrata. Iz ostave se začuje buka. Grofa zanima tko se unutra krije, Grofica mu odgovara da Susanna isprobava

svoju vjenčanu haljinu. Susanna koja je u međuvremenu neopazice ušla, skriva se iza zavjese. U tercetu “Susanna, or via, sortite” – Susanna, hajde, izadite – Grof poziva Susannu da izade, dok joj Grofica naređuje da šuti. Grof je sumnjičav. S Groficom izlazi iz sobe u potragu za oruđem kojim će silom otvoriti vrata ostave i za sobom zaključava vrata sobe. Susanna požuruje Cherubina da otvori vrata ostave (“Aprite presto, aprite” - Otvorite brzo, otvorite) i navodi ga da skoči kroz prozor u vrt. Sama se zaključava u ostavu.

Grof i Grofica se vraćaju. Ne znajući da je Susanna u ostavi i misleći da će Grof u njoj naći Cherubina, Grofica priznaje suprugu da

je u ostavi skriven mladi paž. Grof isuče mač u namjeri da na mjestu ubije Cherubina. Počinje veličanstveni finale, jedinstven u opernoj literaturi "Esci ormai, garzon malnato" (Izadi napokon, nesretni mladiću). No iz ostave izlazi Susanna. Grofovski par je iznenađen. Grof traži objašnjenje, a Grofica mu kaže kako je to bila šala ne bi li iskušala njegovo povjerenje u nju. Grof je posramljen zbog svoje ljubomore i moli Grofičin oprost. Grofa zanima tko je autor anonimnog pisma. Grofica objašnjava da ga je napisao Figaro, a isporučio Basilio. Dolazi Figaro. Htio bi da počnu svadbene svečanosti, no Grof mu postavlja nekoliko zbujujućih pitanja. Iznenađa u sobu upada vrtlar Antonio i tuži se da je jedan muškarac skočio kroz prozor i potrgao cvijeće. Grof shvaća da je to bio Cherubino. Radnja se zapliće, pridružuju se Marcellina, Bartolo i Basilio. Svatko na svoj način izražava svoje želje i osjećaje. Grof obećava da će istražiti što se zapravo dogodilo i sretan je što može dogoditi svadbene svečanosti.

TREĆI ČIN

Sve je spremno za svadbenu svečanost. Grof nije osobito sretan što se Susanna udaje, a on se odrekao prava prve bračne noći jer je to svojedobno obećao svojoj supruzi. No tješi ga da je od Susanne dobio pisamce kojim ga ona poziva na noćni sastanak u vrtu ("Crudel! perchè finora" – Okrutnice! Zašto si me ostavila da toliko čekam). Naravno, to je smicalica Susanne, Grofice i Figara pa Susanna kaže Figaru da je već pobijedio. Grof čuje te njezine riječi "Hai già vinta la causa!" (Već si pobijedio) i odlučan je prisiliti Figara da se oženi Marcellinom. Lukavi

Figaro mu odgovara da se ne može oženiti bez pristanka svojih roditelja, ali ne zna tko su oni jer je kao malo dijete bio otet. U dirljivom prizoru prepoznavanja, ispostavlja se da je on Rafaello, izgubljeni izvanbračni sin Bartola i Marcelline. Susanna to ne zna i pogrešno smatra da se Figaro odlučio za Marcellinu, a ne za nju. No sve se razrješava i svadbene svečanosti mogu početi. Pridružiti će se i doktor Bartolo, spreman oženiti se Marcellinom. Sve se to događa u prekrasnom sekstetu "Riconosci in questo amplesso" (Prepoznaj u tom zagrljaju). Engleski muzikolog Edward Dent (1876-1957) smatra taj sekstet vrhuncom djela.

Svi odlaze, a Grofica se s nostalgijom i tugom, u ariji kojoj je po ljepoti teško naći premca u cjelokupnoj opernoj literaturi, sjeća prvih dana ljubavi ("Dove sono i bei momenti" – Gdje su lijepi trenuci). Dolazi Susanna pa dvije žene počinju provoditi svoj plan. U profinjenom duetu uz pratnju drvenih puhača ("Che soave zeffiretto – Kakav blagi povjetarac), Grofica diktira Susanni ljubavno pismo kojim će pozvati Grofa na noćni sastanak.

Zbor mladih seljana, među kojima je Cherubino u ženskoj odjeći, pjeva Grofići serenadu. Grof prepoznaje paža i bijesan je, ali mora popustiti Barbarininoj molbi. Ona ga podsjeća na to da joj je obećao da će joj ispuniti svaku želju. E pa, ona se želi udati za Cherubina. Grof daje pristanak.

Čin završava dvostrukim vjenčanjem za vrijeme kojega je Susanna uspjela dati pisamce Grofu. Figaro se smije, ne znajući da je to zapravo Susannino pismo.

ČETVRTI ČIN

Pismo je bilo zatvoreno pribadačom koju je Grof trebao vratiti Susanni u znak pristanka. Pribadaču je zapravo trebala predati Barbarina, ali ju je izgubila ("L'ho perduta, me meschina" – Izgubila sam je, jao meni). Figaro ispituje Barbarinu što se dogodilo. Kad sazna da je pribadača Susannina, a zna da je njome bilo pričvršćeno pisamce upućeno Grofu, obuzme ga ljubomorni bijes. Vjerujući da se Susanna želi sastati s Grofom, jada se majci i snuje osvetu. Marcellina nastoji primiriti sina, ali joj to ne uspijeva pa hita obavijestiti Susannu o njegovim namjerama.

Arije Marcelline i Don Basilija koje slijede obično se izostavljaju. Figaro s gorčinom pjeva o tome kako su žene nevjerne ("Tutto è disposto ...Aprite un po' quegl' occhi" – Sve je priređeno... Otvorite malo oči).

Dolaze Susanna i Grofica. Zamijenile su odjeću. Ostajući sama, Susanna pjeva još jednu prekrasnu ariju: "Deh vieni, non tardar – Dodi, nemoj kasniti – upućenu svojem dragom, znajući da će je Figaro čuti. Skriven u grmlju, Figaro misli da je arija upućena Grofu i postaje još ljubomorniji.

Dolazi Grofica odjevena kao Susanna i Cherubino je počne zadirkivati. Grof zamahne da ga se otarasi, ali pljuska pogada Figara. No cilj je postignut, Cherubino pobjegne. Grof se tada počne ozbiljno udvarati tobožnjoj Susanni i daruje joj prsten s draguljima. Zatim se oboje povlače u tamu. Na scenu dolazi prava Susanna. Figaro je u početku ne prepoznaje jer je u Grofičinoj odjeći, pa joj najprije govori o Grofovim namjerama. No onda prepoznaje glas, ali prihvaća igru i počne joj se udvarati. Susanna se razbjesni i nagradi ga s još nekoliko pljuski. Naposljetku se otkriju jedno drugome i završavaju komediju u miru ("Pace, pace, mio dolce tesoro – Mir, mir, voljeno moje).

Sve se na kraju razrješava. Grof uvida da je izjavljiva ljubav zapravo svojoj supruzi jer na njezinoj ruci vidi prsten koji je dao tobožnjoj Susanni. Posramljen je i muči ga grizodušje. Ne preostaje mu drugo nego tražiti od nje oprost u prekrasnoj frazi "Contessa, perdono!" (Grofice, oprost!) Grofica mu velikodušno prašta. I sve završava noćnom svečanošću.

VEČERAŠNJI INTERPRETI

Figura tumači ruski bas **Ildar Abdrazakov** (1976.). Potječe iz umjetničke obitelji; majka mu je slikarica, otac redatelj, brat također bas. Debitirao je 1998. u Marijinskom teatru u Petrogradu upravo kao Figaro. Prva nagrada na V. Međunarodnom pjevačkom natjecanju Maria Callas „Novi Verdijevi glasovi“ 2000. označila je početak njegove svjetske karijere. U milanskoj Scali je 2001. nastupio na koncertu, a na otvorenju sezone 2003./2004. pod ravnanjem Riccarda Mutija pjevao je Mojsija u operi *Mojsije i faraon* Gioachina Rossinija. Mojsija je pjevao i 2009. na Salzburškim svečanim igrama. Prvi put nastupio je u Metropolitanu 2004. kao Masetto u novoj produkciji *Don Giovannija* pod ravnanjem Jamesa Levinea, u kojemu je poslije pjevao Leporella i Don Giovannija. Među petnaest uloga koje je ostvario u Metu i više od stotinu nastupa, ističu se naslovni lik Verdijeva *Attila* te Henrik VIII. u Donizettijevoj *Anni Boleni* i knez Igor koje smo gledali i slušali u *Met Live in HD*. U *Met Live in HD* gledali smo ga i slušali i kao Raimonda u *Luciji di Lammermoor*. U Metu je pjevao i četverostruku ulogu demona u *Hoffmannovim pričama*, Escamilla u *Carmen*, Alidora u *Pepeljugi*, Mustafu u *Talijanki u Alžiru*, Dosifeja u *Hovanščini*, Mefistofelea u Berliozovu *Faustovu prokletstvu* i Gounodovu *Faustu*. Dobitnik je, s Olgom Borodinom, nagrade *Grammy* 2011. za Verdijev *Requiem* pod Mutijevim ravnanjem uz Simfonijski orkestar iz Chicaga za najbolji album godine na području klasične glazbe. U travnju je uz Zagrebačku filharmoniju nastupio na koncertu u Kraljevskoj opernoj kući u Muscatu u Omanu. Susannu pjeva njemačka koloraturna sopranistica **Marlis Petersen** (1968.), koje se sjećamo kao Ofelije u *Hamletu* u *Met Live in HD* kad je s mnogo uspjeha uskočila u ulogu umjesto iznenada oboljele Natalie Dessay.

Nakon što je pobijedila na šest važnih klavirskih natjecanja, posvetila se učenju pjevanja i debitirala u Nürnbergu kao Ännchen u operi *Strijelac vilenjak* Carla Marije von Webera. Prvi je put nastupila u Metropolitanu 2005. kao Adela u *Šišmišu* Johanna Straussa. U Metu je tumačila i Bergovu Lulu i ostvarila dvadesetak nastupa. Godine 2007. pjevala je Afroditu na praizvedbi opere *Phaedra* Hansa Wernera Henzea, a 2010. je s velikim uspjehom u Bečkoj državnoj operi pjevala naslovnu ulogu na praizvedbi opere *Medeja* njemačkoga skladatelja Ariberta Reimanna.

Grofa Almavivu pjeva švedski bariton **Peter Mattei** (1965.), poglavito poznat po svojim interpretacijama Mozartovih likova. Kao Grof prvi put je nastupio u Metropolitanu u siječnju 2002. Nakon studija na Kraljevskoj švedskoj glazbenoj akademiji, debitirao je 1990. u ulozi Narda u Mozartovoj operi *La finta giardiniera* (Lažna vrtlarica) u dvorcu Drottningholmu u Stockholmu. Godine 1993. nastupio je u televizijskom filmu Ingmara Bergmana *Backanterna*. U sezoni 1994./1995. pjevao je prvi put Don Giovannija u Gothenburgu (Göteborgu) i nastupio kao Figaro u *Figarovu piru* u Kraljevskoj švedskoj operi. Međunarodnu karijeru počeo je kao Don Giovanni u Škotskoj operi u Glasgowu, 1996. pjevao je Don Fernanda u *Fideliju* na Salzburškim svečanim igrama. Za sudjelovanje u Berliozovim *Trojancima* dobio je 2002. nagradu *Grammy* za najbolji album klasične glazbe i najbolju opernu snimku, a 2006. švedski kralj dodijelio mu je naslov dvorskog pjevača, što se od 1773. dodjeljuje pjevačima koji su pridonijeli međunarodnoj afirmaciji švedskog pjevanja. Običaj je uveo kralj Gustav III., glavni lik Verdijeve opere *Krabuljni ples*, koji je bio ubijen 1792. na krabuljnom plesu u Stockholmu. Mattei je pjevao Don Giovannija na otvorenju sezone 2011./2012. u Scali.

U Metropolitanu je ostvario osam uloga, uz Grofa i Don Giovannija, Figara u *Seviljskom brijaču*, Marcella u *La Bohème*, Evgenija Onjegina, Jeleckog u *Pikovoj dami*, Šiškova u Janáčkovoj operi *Iz mrtvog doma* i Amfortasa u *Parsifalu* i bliži se stotom nastupu. Karijera 29-godišnje američke sopranistice iz Illinoisa **Amande Majeski** traje tek pet godina. Bilo je predviđeno da pjeva Groficu na posljednjim predstavama *Figarova pira* na svojem prvom nastupu u Metropolitanu, a prve su predstave, uključujući premijeru na otvorenju sezone, bile povjerene ruskoj sopranistici Marini Poplavskoj. No Poplavska je otkazala iz zdravstvenih razloga i priliku je dobila mlada američka umjetnica, diplomantica prestižnog *Curtis Institute of Music* u Philadelphiji. Groficu je prvi put pjevala 2010. u Lyric Operi u Chicagu, uskočivši u posljednji trenutak umjesto predviđene protagonistice koja je iznenada oboljela. Groficu je pjevala i u *Semperoperi* u Dresdenu, čija je članica bila u sezoni 2011./2012. i na festivalu u Glyndebourne. Specijalizirala se za uloge u Mozartovim i Straussovim operama (bila je Vittelija u *Titusu* i Grofica u *Capricciu*), ali u njezinu su repertoaru između ostalih uloga i Händelova Alcina, Margareta u *Faustu*, koju je pjevala u Zürichu, i Dvořákova Rusalka koju je pjevala u Frankfurtu. Godine 2009. Amanda Majeski dobila je nagradu Zaklade *Georgea Londona*. Cherubino je američka mezzosopranistica **Isabel Leonard** (1982.), studentica Julliard School of Music i dobitnica Nagrade *Marilyn Horne* 2005. godine. Debitirala je u veljači 2007. kao paž *Stéphano* u Gounodovoj operi *Romeo i Julija*, a u istoj je ulozi u rujnu 2007. prvi put nastupila u Metropolitanu. U Metu je ostvarila i Rosinu u *Seviljskom brijaču*, Zerlinu u *Don Giovanniju*, Blanche u Poulencovoj operi *Razgovori karmelićanki* i osamdesetak nastupa. U *Met Live in HD* upoznali smo je kao

Mirandu u *Oluji* Thomasa Adèsa i Dorabellu u operi *Così fan tutte*.

Nakon što je u sezoni 2010./2011. umjetnički ravnatelj Metropolitanu **James Levine** (1943.) obilježio 40. godišnjicu nastupanja u Metu – prvi put stao je za dirigentski pult 1971. ravnajući *Toscom* – nakon dulje bolesti i liječenja ponovno dirigira u Metu. Za povratak za dirigentski pult 24. rujna prošle godine izabrao je jednu od njemu najmilijih opera – Mozartovo remek-djelo *Così fan tutte*. U Metu je ravnao najviše od svih dirigenata – više od 2500 predstava 83 naslova! Među njima, trinaest se odnosilo na prve izvedbe djela u Metu. Operu režira glasoviti britanski filmski, kazališni i televizijski redatelj, dobitnik Nagrade *Laurence Olivier*, **Richard Eyre** (sir Richard Charles Hastings Eyre) (1943.), čak sveučilišta u Cambridgu i Oxfordu. Autor ponajboljih realizacija Shakespeareovih djela, ali i djela suvremenijih autora, u operni je svijet ušao 1994. sjajnom *Traviatom* u Covent Gardenu s Angelom Gheorghiu u naslovnoj ulozi, pod ravnanjem sir Georga Soltija. U Metropolitanu je 2010. režirao *Carmen* s Elinom Garančom u naslovnoj ulozi i 2014. *Werthera* s Jonasom Kaufmannom koje smo gledali i slušali u *Met Live in HD*.

BEAUMARCHAIS

Pierre Augustin Caron, koji je prisvojio ime De Beaumarchais prema posjedu svoje prve supruge, rođen je u Parizu 24. siječnja 1732. Bio je čovjek nemirna duha koji je promijenio desetak zanimanja, od uraskog naučnika do diplomata. Bio je bjegunac i špijun, glazbenik i trgovac oružjem, izdavač i revolucionar i, naravno, pisac. Na sebe je skrenuo pozornost kad je kao vrstan pomoćnik svojega oca urara napravio prsten sa satom za milosnicu Louisa XV., madame de Pompadour. To mu je donijelo ugled pronalazača i pažnju

dvora. Postao je učitelj harfe kćeri Louisa XV. Stekao je prilično bogatstvo uz pomoć svojega prijatelja, poznatog pariškog bankara Duvermona. Otišao je u Madrid i ondje također stekao određene pogodnosti od španjolskog državnog službenika i učenjaka, publicista Joséa Clavija (1726-1806), kojega je i pozvao na dvoboj jer nije održao obećanje braka dano njegovoj sestri. To je inače tema Goetheove drame *Clavigo*. U Parizu, u koji se ubrzo vratio, Beaumarchais je bio sudionik u jednom procesu u kojem je izgubio mnogo novca, ali je istodobno provodio lagodan i avanturama bogat život čovjeka *u modi*.

U zraku se osjećao duh pobune, a Beaumarchais je bio jedan od onih koji su ga najbolje osjetili i najsnažnije umjetnički uobličili. Godine 1772. napisao je komediju *Le barbier de Séville* (Seviljski brijač) koja se publici vrlo svidjela i postigla golem uspjeh. Još je veći uspjeh doživjela njegova sljedeća komedija *La folle journée ou Le mariage de Figaro* (Ludi dan ili Figarov pir), nastala godine 1781. Bila je to oštra kritika tadašnjeg društva koja je autoru pribavila naziv „ptice koja predviđa vjor revolucije“. Treći dio trilogije *La mère coupable* (Majka je kriva) nije postigao isti uspjeh.

Revolucija koju je navijestio nije donijela Beaumarchaisu veće uspjehe. Neko je vrijeme živio u Londonu, zatim u krajnjem siromaštvu u Hamburgu, odakle se 1796. vratio u Pariz i u njemu umro tri godine poslije, 18. svibnja 1799., u 67. godini.

Ludi dan ili Figarov pir nije bio odmah izveden. Prošle su gotovo tri godine do praižvedbe komedije u Comédie Française, 27. travnja 1784. Louis XVI. svim je silama htio spriječiti izvedbu, ali u tome ipak nije uspio. Djelo je postiglo golem uspjeh. Sedamdeset predstava uzastopce gledalište je bilo dupkom puno. Gledatelji su uživali u tome kako pučanin Figaro nadmudruje naprasitog grofa, velikog

Pierre Augustin Caron de Beaumarchais

andaluzijskog *corregidora* u njegovu prelijepom dvorcu *Aguas Frescas* pokraj Seville. U Figaru su vidjeli predstavnika francuskog puka koji diže glas protiv aristokracije. Nedvojbeno, ta je aristokracija bila ogorčena i uspjelo joj je autora strpati na neko vrijeme u Bastilleu. Ali *Figarov pir* se i dalje igrao, a pet godina poslije dogodilo se ono što se u komediji naviještalo – pad Bastille.

Toliko se u to doba u Europi govorilo o *Figarovu piru* da je ta tema privukla i Mozarta. On je, naime, želio sadržaj koji bi bio „izdašan, uzvišen i prepun lica i događaja“. U operni libreto uobličio ga je jedan od najvećih libretista svih vremena.

O LIBRETISTU

Pravim imenom Emanuele Conegliano, podrijetlom Židov, zatim obraćeni kršćanin i svećenik, profesor retorike na Katoličkom seminaru u Trevisu, otpušten zbog napada na

visoko društvo, raspop, sljedbenik Aristotelove nauke, prijatelj najvećeg živućeg osvajača ženskih srdaca Giacoma Casanove, pjesnik i pustolov, s imenom koje je dobio prema biskupu koji ga je prekrstio na katoličku vjeru, **Lorenzo da Ponte** rođen je 10. ožujka 1749. u mjestu Ceneda u Venecijanskoj Republici. Godine 1782. došao je u Beč nakon prilično burna života i mnogo avantura, zadivio svojom pjesmom slavnoga dvorskog pjesnika Pietra Metastasisija (1698-1782) i u svojoj 34. godini posredovanjem Josipa II. postao libretist talijanske opere u Beču. Odmah je shvatio prirodu Mozartova opernog genija i u kasnijim je sjećanjima napisao da je „superioran bilo kojemu skladatelju prošlosti, sadašnjosti pa čak i budućnosti“. Neobično srodni po neobuzdanom temperamentu, neutaživoj radoznalosti i staleškoj nepokornosti, dva

su stvaraoca stvorila neponovljiv tercet libretističko-glazbenih remek-djela: genijalnu sintezu književne i glazbene drame – *Figaro pir*, u svemu jedinstvenog i posebnog *Don Giovannija* te čarobnu igru *Così fan tutte*. Poslije smrti Josipa II., kod kojega je uživao velik ugled, Da Ponte je napustio Beč i počeo putovati zemljama Europe mijenjajući zanimanja, dok nije 1805. stigao u Sjedinjene Američke Države i u njima proživio trideset tri godine, baveći se knjižarstvom i organizacijom prvih opernih družina na tom kontinentu. Umro je u New Yorku, 17. kolovoza 1838. Sedam godina stariji od Mozarta, nadživio ga je punih četrdeset sedam godina!

O SKLADATELJU

Život i djelo **Wolfganga Amadeusa Mozarta** sličie bajci koja nije imala lijep kraj. Joannes Chrysostomus Wolfgangus Theophilus Mozart rođen je 27. siječnja 1756. kao sedmo, i drugo preživjelo, dijete u obitelji glazbenika na nadbiskupskom dvoru u Salzburgu, Leopolda Mozarta, i Anne Marije Pertl. Već 1762. Leopold bilježi prve menuete svojega šestogodišnjeg sina u kajdanku kćeri Anne Marije. Wolfgang pokazuje nedvojbenu genijalnost u sviranju čembala pa počinje njegova karijera čuda od djeteta. Od 1762. do 1766. s roditeljima i sestrom u trijumfu obilazi europska kulturna središta (München, Stuttgart, Bruxelles, Pariz, London, nizozemske i švicarske gradove...) i oduševljava svojim neusporedivim sviranjem. Istovremeno stječe glazbenu naobrazbu. Godine 1768. nastaje njegov *Singspiel* (igrokaz, glazbena igra) *Bastien und Bastienne* (Bastien i Bastienne), a on postaje koncertni majstor nadbiskupova orkestra u Salzburgu. Praizvodi se njegova *opera buffa*, *La finta semplice* (Lažna naivka). Od 1769. do 1773. Mozart često boravi u Italiji i razvija se njegova sklonost prema talijanskoj

Wolfgang Amadeus Mozart

operi pa se i naziva Wolfgango Amadeo (a oko 1777. Wolfgang Amadé). Boravak u Italiji donosi mu priznanja, dobiva *Orden zlatne mamuze* od pape Klementa XIV. Stižu i narudžbe, pa se 27. srpnja 1770. praizvodi njegova *opera seria*, *Mitridate, Rè di Ponto* (Mitridat, kralj Ponta). Slijede *Ascanio in Alba*, *Lucio Silla* i niz drugih djela. Od 1773. do 1777. živi u Salzburgu gdje preuzima mjesto službenog skladatelja i koncertnog majstora, stvara duhovna djela, divertimenta, serenade, simfonije, koncerte za glasovir i orkestar, ali sve više osjeća da ga sredina sputava u razvitku. U siječnju 1775. praizvedena je *La finta giardiniera* (Lažna vrtlarica) i u travnju operna serenada *Il Rè pastore* (Kralj pastir). Mozart zatim moli otpust iz nadbiskupove službe i u rujnu 1777. odlazi s majkom u München, Augsburg i Mannheim gdje 1778. upoznaje obitelj Weber. Osjeća naklonost prema Aloysiji Weber. Dolazi u Pariz, ali francuska ga prijestolnica ne dočekuje više raskriljenih ruku. Umire mu majka pa se

Mozart 1779. vraća u Salzburg. Za njim je već mnogo opusa. Na poziv bavarskoga kralja, za München sklada *dramma per musica*, *Idomeneo, Rè di Creta* (Idomeneo, kralj Krete) koji doživljava velik uspjeh na praizvedbi 29. siječnja 1781. i označava početak Mozartova zrelog stvaralačkog razdoblja.

Godine 1781. Mozart prekida sa salzburškim nadbiskupom Colloredom i odlazi u Beč u kojemu će ostati do kraja života i stvoriti ne samo svoja remek-djela nego i remek-djela svjetske glazbene baštine. Godine 1782. nastaje igrokaz *Die Entführung aus dem Serail* (Otmica iz saraja), jedno od malobrojnih skadateljevih djela pisanih na njemački tekst. Praizvodi se s velikim uspjehom 16. srpnja 1782. Iste se godine Mozart ženi Constanzom Weber, sestrom svoje mladenačke ljubavi Aloysije. Godine 1784. postaje član masonske lože, a 1785. počinje njegova suradnja s Lorenzom da Ponteom. Nastaje *opera buffa*, *Le nozze di Figaro* (Figarov pir) prema istoimenoj Beaumarchaisovoj komediji. Opera je prvi put izvedena u Beču 1. svibnja 1786., a zatim u Pragu s blistavim uspjehom. U Pragu u kojemu je proveo i neke od najljepših dana u životu, Mozart sklapa ugovor s impresarijom Pasqualeom Bondinijem (?1737-1789) i opet u suradnji s Da Ponteom praizvodi 29. listopada 1787. veličanstven *dramma giocoso*, *Don Giovanni*. Unatoč uspjesima, u skladateljev život postupno se uvlači bijeda. I u tom siromašnom okružju niču nova remek-djela: tri posljednje simfonije. Da Ponte mu daje jedan od najosebujnijih opernih libreta – *Così fan tutte*. Opera je praizvedena 26. siječnja 1790. Za krunidbu češkog kralja Leopolda II. 1791. sklada *operu seriu*, *La clemenza di Tito* (Titovo milosrđe), u nas koncertno izvedenoj s naslovom *Titus*, praizvedenu 6. rujna u Pragu. Radi i na igrokazu *Die Zauberflöte* (Čarobna frula) na njemački libretto Emanuela Schikanedera.

Opera je praižvedena 30. rujna, samo nekoliko mjeseci prije skladateljeve smrti. Materijalno i tjelesno iscrpljen, Mozart stvara svoju glazbenu oporuku – čudesni *Requiem*. Potpuno iscrpljen, umire 5. prosinca 1791. i za užasna nevremena biva pokopan u zajedničku grobnicu siromaha i neopskrbljenih na groblju St. Marxer. Bio je to kraj životnog puta koji je počeo blistavo kad je salzburško Čudo od Djeteta sjedilo u krilu moćne austrijske carice Marije Terezije. Bio je to možda najtužniji zemaljski kraj jednoga genija, kojega je sam Bog dotaknuo rukom i dao mu talent kao možda nikome prije ni poslije njega. Na sreću, za njim je ostao golem opus od 626 djela, od toga 22 opere, 48 simfonija, 48 koncerata, 16 misa, 80 glasovirskih i violinskih sonata, stotinjak manjih orkestralnih djela, među njima 28 gudačkih kvarteta i niz drugih skladbi; velik broj tih djela uvrštava se u sam vrh svjetske glazbe.

O DJELU

Kao rijetko kada u opernoj povijesti – iznimka su Shakespeare, Boito i Verdi – u nastanku *Figarova pira* sudjelovala su trojica genijalnih autora: bivši urarski naučnik, zatim učitelj harfe kćeri Louisa XV. pa španjolski državni službenik Pierre Augustin Caron de Beaumarchais, obraćeni Židov, svećenik pa raspop, pjesnik i pustolov Emanuele Conegliano poznat kao Lorenzo da Ponte, i ono jedinstveno i neponovljivo Čudo od Djeteta koje je izraslo u „najprofinjelijeg i najdubljeg od svih muzičkih dramatičara“, kako ga je nazvao George Bernard Shaw – čarobni Wolfgang Amadeus. Sve je, dakle, bilo na okupu za nastanak remek-djela. Beaumarchaisovu duhovitu komediju *Ludi dan ili Figarov pir* čija je glavna snaga u satiričkoj oštrici usmjerenoj protiv političkog i društvenog poretka Francuske onoga doba, Lorenzo da Ponte oplemenio je i njome se poslužio više kao osnovom za mnogo suptilniju

igru. Libreto je napisao poetskim talijanskim jezikom i iz njega uklonio političke konotacije. Tako je npr. Figarov govor protiv plemstva – koji nalazimo kod Beaumarchaisa – pretvorio u njegov prosvjed protiv nevjernih žena.

U predgovoru svojoj komediji koju je nazvao „najšaljivijom od svih intriga“, Beaumarchais je u samo nekoliko rečenica ispričao njezin sadržaj: „U djelu se govori o španjolskome plemiću zaljubljenom u mladu djevojku koju želi zavesti. Djevojka, njezin zaručnik i žena tog plemića čine sve da bi spriječili njegovu nakanu, koju bi on s obzirom na svoj položaj i bogatstvo, sigurno ostvario.“

Beaumarchaisovo je djelo poslužilo kao osnova Da Ponteova libreta i Mozartove opere, ali

talijanski libretist i austrijski skladatelj suptilnije su protumačili tu francusku komediju. Lišivši je u osnovi odrednice vremena i prostora, usmjerili su svoje zanimanje na osjećaje koji pokreću likove u njoj, a to je ponajprije ljubav, i to ljubav u svim njezinim oblicima, sa svim njezinim manifestacijama. Zapravo svatko u *Figarovu piru* nekoga voli, ali svatko to čini na svoj način. Naravno, i Mozart u najboljem slučaju „slobodna“ ponašanja i Da Ponte još „slobodnijega“ nisu mogli ne osjetiti posebnu privlačnost prema liku Grofice. Posve drukčije od Beaumarchaisa, uveli su je tek u drugom činu, samu, i to uz pratnju Mozartovih omiljenih klarineta. Možda je u svojoj čistoj ljepoti Grofica pomalo nestvarna. Ali ona je

ideal kojemu će težiti svaki muškarac, očićenje čiste, vjerne ljubavi i plemenitosti, što će, naravno, doseći vrhunac u finalu opere. Možda i nije nestvarna, ali u svakom slučaju, ona se ne uklapa u opći način razmišljanja i doživljavanja ostalih likova, ona je ipak sama, iako sudjeluje u igrama, ona je osamljena i u težnji za samo jednim – ljubavlju. Ako nema ljubavi, jedina alternativa jest smrt – a to se razabire već iz njezina nastupa.

Mozartu je bilo trideset godina kad je skladao *Figarov pir*. Bio je još mlad i osjećao je sukob mladosti i starije dobi, kao i sukob novog poretka, za kojim je težio i kojemu se nadao, i onoga u kojemu je živio. Mladost pršti iz te njegove partiture. Figaro je tridesetogodišnjak kao i on, Susanni je dvadeset godina, Grofici, premda je se češće prikazuje starijom, prema Beaumarchaisu je tek devetnaest godina, Cherubinu trinaest, Barbarini dvanaest. Cherubino je ni dječak ni muškarac, jedan od najblistavijih plodova Mozartova genija, njegove besmrtno umjetnosti glazbe, kao i neusporediva umijeća njegova libretista. Utjelovljuje mladost samu, kao što će to učiniti, ali ipak na drugačiji način, Straussov Octavian u *Kavaliru s ružom*, stotinu dvadeset pet godina poslije. Premda Cherubino izravno ne sudjeluje u radnji, njegova se nazočnost osjeća tijekom cijele opere. Njegova opsjednutost ljubavlju sadrži istodobno i dječačko maštanje i htijenje zrela muškarca. Neki su ga Mozartovi kritičari htjeli protumačiti kao mladog Don Giovannija, drugi, a čini mi se da imaju više pravo, žele u njemu vidjeti mladog Almavivu. Sigurno je da Grof doživljava Cherubina na poseban način, kao stalno smetalo koje mu kvari planove. Ali zar u tom odnosu ne više tako mladog „lovca na suknje“ prema pažu nema ljubomore? U njemu vjerojatno nazire istu osobinu, ali i prednost koju Cherubinu daju njegove godine.

Od jedne, u krajnjoj liniji ipak komedije intriga, Mozart je stvorio psihološku glazbenu panoramu likova i karaktera koji žive svatko svoj život i istodobno međusobno komuniciraju. Njegov fantastični dar zapažanja i upravo božanska sposobnost da jednom frazom, pa čak i sa samo nekoliko taktova, izrazi stanje duha, emociju ili neku scensku situaciju, u *Figarovu piru* već doseže vrhunac. Mozart slijedi stil talijanske *opere-buffe*, ali njegov sadržaj bitno je drukčiji. On se u operi ne rasipa arijama (iako i njih ima u dostatnoj mjeri), nego se sve više koristi duetima, tercetima, sekstetima i skupnim prizorima koji nisu tek puko virtuozno nizanje tonova, nego osmišljen izraz karaktera. U završetku drugoga čina daje još jedan dokaz nenadmašivosti svojega genija – „vještinu u kontrapunktu karakterizacije“, sposobnost da istodobno vodi devet glazbeno posve prepoznatljivih likova u sjajnom finalu, jednom od onih neponovljivih odlomaka u opernoj literaturi. I u tome je ostao nenadmašan, kao što je ostao nenatkriljen i u ljepoti melodike. Henri Beyle, poznat kao Stendhal, rekao je da je ta Mozartova opera „uzvišena mješavina duha i melankolije, kojoj nema ravne“. Johannes Brahms je napisao: „Mislim da je svaki broj u *Figarovu piru* čudo. Upravo ne mogu shvatiti kako itko može stvoriti nešto tako savršeno, nešto takvo se nikada nije ponovilo, to nije stvorio ni Beethoven.“ A George Lascelles, 7. Earl of Harewooda, koji je veći dio života posvetio operi kao urednik časopisa *Opera*, direktor Kraljevske operne kuće Covent Garden, autor i izdavač *The New Kobbé's Opera Book*, napisao je: „*Figarov pir* je neusporedivo remek-djelo, jedno od onih koja su cijeli svoj vijek bila hvaljena iz različitih razloga. Jednom su to bile briljantne melodije solo pjesama koje su jednako privlačile slušatelja i izvođača, danas

bi se možda ustvrdilo da su skupni prizori najslavniji dio djela. Netko bi bio sklon misliti da ništa nije savršenije od finala drugog čina. Takvo zadivljujuće nadahnuće i takva vještina ne mogu se nadmašiti. Možda se i ne mogu, ali u posljednjem činu Mozart je postigao nešto još važnije u osjećaju nemira koji na isti način prožima glazbu i scensku situaciju. To je kao da se obrnulo tkanje komedije i umjesto da sjaji, obasipano je bljeskovima, ali ne svjetla nego tame; ne proistječe to toliko iz toga što se nad vrtom nadvija olujni oblak, nego što je munja u zraku. Znam da sam uvijek osjećao nešto poput olakšanja kad bi Figarova melodijica na B pokazala da smo još jedanput prošli kroz mrežu intriga do sigurnosti i sreće iznad njih. Nikada opera na taj način ne lomi granice komedije, čak ni u tom zadnjem činu, osim ako Mozart tu, kao i u *Don Giovanniju*, ne priznaje granice kad se radi o komediji.“

A to neprestano prožimanje, u čemu se u biti i sastoji ljudski vijek, nikada nitko u glazbi nije veličanstvenije izrazio od Mozarta. Sadržano je ono u Figarovoj ariji, još više u Susanninoj, a najviše u samome kraju. Grof priznaje svoju pogrešku, istodobno ponizan, ali i dostojanstven. Grofika prihvaća i prašta, nadovezujući se melodijski na njegovu frazu. Ganut snagom osjećaja svojih protagonista, Mozart će im se za trenutak i sam prepustiti. I tu bi manje talentiran skladatelj završio operu i bio bi to prekrasan kraj. Ali Mozart ide dalje! Da se ne bismo previše prepustili osjećajima i uljuljali u ljepotu plemenitosti, Mozart nas podsjeća da je sve to ipak bila samo igra. Za iluziju nema razloga. Vratimo se u običan život, u svakodnevicu.

PRAIZVEDBA

U bečkom Burgtheatru bila je 1. svibnja 1786. praižvedba komične opere ili točnije *commedie per musica* tridesetogodišnjeg Wolfganga Amadeusa *Figarov pir – Le Nozze di Figaro*. Lorenzo da Ponte svjedoči da je genijalni autor glazbu skladao za samo šest tjedana i posve završio dva dana prije premijere. Grofovski par pjevali su **Stefano Mandini** i **Luisa Laschi**, o kojima nije poznato ništa detaljnije. Prvi interpreti Figara i Susanne bili su talijanski bas-bariton **Francesco Benucci** (1745-1824) i engleska sopranistica **Nancy Storace** (1765-1817). Benuccijeva se karijera razvijala u Madridu i talijanskim gradovima, a onda ga je talijanski diplomat, kazališni upravitelj i carev veleposlanik, grof Giacomo Durazzo (1717-1794) doveo 1783. u opernu družinu talijanske *opere buffe* koju je osnovao Josip II. Benucci je bio i prvi bečki interpret Leporella u *Don Giovanniju* i prvi interpret Guglielma u *Così fan tutte*. Mozart

Nancy Storace

je volio njegov "zaobljen, lijep baršunasti glas" i cijenio njegove izvanredne pjevačke i interpretativne mogućnosti. Durazzo je doveo i Nancy Storace. Oni su bili vodeći članovi družine. Anna Selina Storace, kći talijanskog kontrabasista Stefana Storacea, rođena je u Londonu. Karijeru je počela kao dvanaestogodišnjakinja, a nastavila je učiti u Italiji. Bila je omiljena bečka pjevačica. Nakon udaje vratila se u London i nastavila nastupati, najčešće u operama svojega brata Stephena Storacea (1762-1796). Godine 1808. povukla se sa scene. Menadžer Talijanske operne družine u Beču, budući prvi bečki Komtur i Masetto u *Don Giovanniju* i prvi interpret Don Alfonsa u operi *Così fan tutte*, **Francesco Bussani** (1743-1807) bio je prvi Doktor Bartolo i Antonio, a njegova supruga, miljenica bečke publike, **Dorotea Sardi-Bussani** (1763-1810), prvi Cherubino. Ona će poslije biti prva bečka Zerlina u *Don Giovanniju* i prva Despina u *Così fan tutte*. Dvanaestogodišnja austrijska sopranistica **Anna Gottlieb** (1774-1856), koja će poslije steći slavu kao prva Pamina u *Čarobnoj fruli*, pjevala je Barbarinu. Prvim dvjema predstavama dirigirao je skladatelj sjedeći za čembalom. Poslije je dirigirao tamošnji kapelnik Josef Weigl. Smatralo se da opera nije postigla uspjeh na premijeri, ali je teško to smatrati posve točnim, jer su se već na praižvedbi neki odlomci morali ponoviti, a tako je bilo i na sljedećim izvedbama, sve dok car to nije zabranio. Možemo zamisliti što je mislio Josip Drugi! Za njega je u operi i tako bilo previše nota, a kamoli još da se one ponavljaju! No bio *Figarov pir* prihvaćen ili ne bio, iako je te 1786. godine izveden devet puta, i tada je bilo oštromnih ljudi koji su potpuno osjetili veličinu djela. Među njima je bio i irski tenor **Michael Kelly** (1762-1826), skladatelj i kazališni menadžer, jedna od vodećih ličnosti britanskoga glazbeno-

scenskog života na prijelazu 18. u 19. stoljeće, koji je pjevao uloge Basilija i Don Curzija. Četiri desetljeća poslije, 1826. napisao je: „Svi sudionici praižvedbe imali su povlasticu da ih je učio sam skladatelj koji im je prenio svoje čudesno nadahnuće. Nikada neću zaboraviti Mozartovo sitno lice puno života, obasjano unutarnjom vatrom genija. To nije moguće opisati, kao što nije moguće naslikati sunčeve zrake!”

Car je tražio da se na dvoru u lipnju 1786. izvede posebna predstava. A onda je *Figarov pir* krenuo na trijumfalni put u Prag. Početkom prosinca izvela ga je družina Pasqualea Bondinija. Uspjeh je bio golem. Praške novine *Prager Oberpostamtszeitung* nazvale su operu remek-djelom i ustvrdile da “nijedno djelo nije nikada izazvalo takvu senzaciju”. Praški ljubitelji glazbe pozvali su skladatelja da dođe u Prag slušati izvedbu. I on se oduševio i dirigirao je predstavom 22. siječnja 1787. Velik uspjeh *Figarova pira* pribavio je Mozartu narudžbu za *Don Giovannija*. U Beču se opera nije čula dvije godine, a onda je za obnovu 1789. Mozart zamijenio dvije Susannine arije kako bi bolje odgovarale glasu nove interpretkinje, Da Ponteove ljubavnice, talijanske sopranistice Adriane Ferrarese Del Bene (1755. - poslije 1804.) koja je veliku karijeru počela u Londonu i nastavila u Beču. Njezine iznimne glasovne kvalitete, od kontraaltovskih dubina do sopranskih visina, Mozart je obilno iskoristio u ariji *Fiordiligi Come scoglio* u operi *Così fan tutte*.

Od svoje praižvedbe, *Figarov pir* praktički ne silazi s repertoara i prema *Operabase*, šesta je najizvođenija opera uopće. Godine 1788. izveden je u Frankfurtu i Firenci, 1789. u Bonnu, 1790. u Stuttgartu i Berlinu, 1793. u Parizu. U Londonu se prvi put čuo 1812. – u Covent Gardenu na engleskom 1819., u Napulju se prvi put izveo 1814., u Scali 1815.

Prva američka izvedba bila je u New Yorku 1824. godine.

FIGAROV PIR U METROPOLITANU

Prva izvedba *Figarova pira* u Metropolitanu bila je 31. siječnja 1894. pod ravnanjem talijanskog dirigenta, čembalista i skladatelja **Enrica Bevignanija** (1841-1903) u režiji francuskog basa, grofa Armanda de Castana, umjetničkim imenom **Armanda Castelmarija** (1834-1897), koji je u Metu djelovao kao pjevač i redatelj, a umro je na sceni na izvedbi *Marte* u kojoj je pjevao lorda Tristana. Podjela uloga bila je sjajna. Grofovski par bili su slavni poljski bas impresivna glasa **Édouard de Reszke** (1853-1917) i američka sopranistica, poznata po glasovnoj ljepoti, **Emma Eames** (1865-1952). Figara i Susannu pjevali su jedan od tada vodećih talijanskih baritona, majstor belkanta, **Mario Ancona** (1860-1931) i američki dramski sopran **Lilian Nordica** (1857-1931). Švedski koloraturni sopran, glasa raspona od tri oktave, koju su nazivali „novi švedski slavuj” **Sigrid Arnoldson** (1861-1943) pjevala je Cherubina. Nova produkcija i 40. izvedba bila je u siječnju 1909. pod ravnanjem Gustava Mahlera u još slavnijoj podjeli uloga: Antonio Scotti, Emma Eames, Adamo Didur, Marcella Sembrich i Geraldine Farrar. Sjajna je bila i nova produkcija i 55. izvedba u veljači 1940. pod ravnanjem Ettorea Panizze u režiji Herberta Grafa kad je Ezio Pinza pjevao Figara, slavna brazilska sopranistica Bidu Sayão Susanna – tu je ulogu ona i najčešće – 45 puta – pjevala u Metu. John Brownlee je najčešće – 58 puta – pjevao Grofa, a Elisabeth Rethberg i Risé Stevens bile su Grofica i Cherubino. U sljedećoj novoj produkciji i 171. izvedbi opere, u listopadu 1959. pod ravnanjem Ericha Leinsdorfa, nastupio je karizmatični Figaro 20. stoljeća – Cesare Siepi, koji je i najviše – 79 puta – tu ulogu

pjevao u Metu, a Mildred Miller je najčešće – 61 put – pjevala Cherubina. Sljedeća nova produkcija i 249. izvedba bila je u studenome 1975. u režiji Günthera Rennerta, Frederica von Stade pjevala je Cherubina. Sljedećim novim produkcijama opere, u studenome 1985., listopadu 1998. i sada u rujnu, koja je bila 459. izvedba opere, ravnao je James Levine. Produkciju je 1985. režirao Jean-Pierre Ponnelle. Među izvođačima spomenimo još Eleanor Steber koja je najviše – 55 puta – pjevala Groficu, Ruggera Raimondija, Bryna Terfela, Ceciliju Bartoli i Renée Fleming. Spomenimo i da je Zadrani Antonio Pini-Corsi pjevao Don Bartola.

FIGAROV PIR U HRVATSKOJ I HRVATSKI UMJETNICI U NJEMU

Prva hrvatska izvedba opere bila je 26. listopada 1917. u Kraljevskom zemaljskom hrvatskom kazalištu u Zagrebu pod ravnanjem **Milana Sachsa** u režiji **Đure Prejca**. **Ivan Levar** i **Leonija Ogrodzka** pjevali su Grofa i Groficu. Neodoljiv Figaro bio je **Josip Križaj**, **Paula Trauttner** pjevala je Suzanu, **Majda Pabst** Cherubina, **Josip Rijavec** Bazilija, **Tošo Lesić** Bartola, **Micika Žličar** Marcelinu, **Svetozar Pisarević** Antonija, **Matilda Kralj** Barberinu, **Aleksandar Binički** bio je Sudac. Opera se nekoliko puta obnavljala, a izvodili su je i studenti Muzičke akademije. Poznata je izvedba *Figarova pira* na Dubrovačkim ljetnim igrama ispred Kneževa dvora 1967. i 1968. godine pod ravnanjem Milana Horvata, u režiji Vlade Habuneka sa Zagrebačkom filharmonijom. Grofa i Groficu pjevali su Vladimir Ruždjak i Mary O' Brien, Figara i Suzanu Herbert Lackner i Nada Ruždjak, tada još Sirišćević. Majda Radić bila je neodoljiv Cherubino. Đurđa Milinković pjevala je Marcellinu, Tomislav Neralić Doktora Bartola, Zvonimir Prelčec Basilija, Franjo Paulik Don

Josip Križaj

Curzija, Franjo Petrušanec Antonija, a Mirjana Bohanec Barbarinu.

Možda ne griješimo ako kažemo da smo u novije vrijeme najviše zapamtili Vladimira Ruždjaka i Blaženku Milić kao Grofa i Groficu, Ferdinanda Radovana i Nadu Ruždjak kao Figara i Susannu te Majdu Radić kao Cherubina. Premijera *Figarova pira* u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku bila je 25. siječnja 1923. godine. U Narodnom kazalištu "Ivan Zajc" u Rijeci opera je izvedena 23. studenoga 1969., u Splitu se nije izvela. Nekoliko je hrvatskih pjevača u svijetu nastupalo u *Figarovu piru*. Najčešće su to bile interpretkinje Grofice. Matilda Mallingner

pjevala je Groficu u Berlinu 1871. kad je došlo do poznatog skandala između nje i Pauline Luce. Milka Trnina smatrala je tu ulogu jednom od najmilijih. Pjevala ju je u Grazu i Münchenu. Vera Schwarz bila je Grofica u Bečkoj državnoj operi, a kao Groficu nalazimo je i na filmu prema Beaumarchaisu. Gjurgja Halper-Leppée nastupala je u toj ulozi u Švedskoj. Marko Rothmüller pjevao je Grofa na festivalu u Glyndebourneu, Vladimir Ruždjak u Covent Gardenu.

Najslavniji hrvatski, svjetski poznat interpret likova u *Figarovu piru* bila je **Sena Jurinac**. Kao Cherubino debitirala je 1. svibnja 1945. u zgradi bečke Volksopere, kad je sovjetski komandant Beča naredio da se praznik rada proslavi izvedbom te Mozartove opere. U ansamblu poznatih pjevača pod ravnanjem Josefa Kripsa pjevala je Cherubina s tolikim uspjehom da ga je već 1948. tumačila na Salzburškim svečanim igrama pod ravnanjem Herberta von Karajana i 1950. snimila za gramofonsku tvrtku Columbia.

Cherubino je najsnažnije obilježio prve godine karijere Sene Jurinac, otvorio joj vrata europskih

opernih kuća i festivala pa je već 1949. nastupala u Scali, Glyndebourneu, Edinburghu, Parizu, Covent Gardenu i na Maggio Musicale Fiorentino, 1950. u Zürichu i 1951. na Majskim svečanim igrama u Wiesbadenu i u Bruxellesu. Samo u Beču u dvadeset sezona, od 1945. do 1964., pjevala ga je 129 puta. Za Cherubinom je došla Grofica, točnije, pjevala ju je prije Cherubina, u Zagrebu u ožujku 1944. Bile su joj dvadeset dvije i pol godine! U Bečkoj državnoj operi uvrstila je Groficu na repertoar godine 1955. i pjevala ju je razmjerno kratko, do 1963., i otpjevala 24 puta. Zatim je u toj ulozi nastupila na festivalu u Glyndebourneu, Salzburškim svečanim igrama, Njemačkoj operi u Berlinu, u Melbourneu, da spomenemo samo neke pozornice. Godine 1956. nastala je snimka *Figarova pira* za EMI s ansamblom festivala u Glyndebourneu pod ravnanjem Vittorija Guija. Danas Cherubina pjeva Renata Pokupić. Godine 2010. pjevala ga je u Operi u Los Angelesu pod ravnanjem Plácida Dominga, a u sezoni 2013./2014. u Kraljevskoj opernoj kući Covent Garden pod ravnanjem Johna Eliota Gardinera u režiji Davida McVicara.

Sena Jurinac

Sena Jurinac kao Cherubino

Nakladnik

Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

Za nakladnika

Dražen Sirišćević, ravnatelj

Producentica programa

Ivana Kostešić

Urednica

Ivana Kostešić

Tekst

Marija Barbieri

Oblikovanje i grafička priprema

Intergrafika TTŽ d.o.o.

Lektorica

Rosanda Tometić

Tisak

Intergrafika TTŽ d.o.o.

Naklada

350 kom.

Cijena

20 kn

www.lisinski.hr

The Met
ropolitan
Opera **HD**
LIVE

METROPOLITAN
U LISINSKOM

G. Bizet:

CARMEN

Iznimno nedjelja

9. studenoga 2014.

19 sati

The Met
ropolitan
Opera **HD**
LIVE

Dirigent: **Pablo Heras-Casado**

Uloge: **Anita Rachvelishvili** (Carmen),
Anita Hartig (Micaëla),
Aleksandrs Antonenko (Don José),
Ildar Abdrazakov (Escamillo)

“Zamamna i briljantna produkcija” Carmen Richarda Eyrea (The New York Times) najpopularnija je opera u povijesti izvođenja “The Live in HD series”. Anita Rachvelishvili pjeva glavnu ulogu zavodljive Ciganke, ulogu koju je izvodila na pozornicama najvećih svjetskih opernih kuća. Aleksandrs Antonenko pjeva ulogu opsjednutog vojnika Don Josea, Anita Hartig, zvijezda u usponu Micaëlu, a Ildar Abdrazakov je toreador Escamillo u ovoj izvedbi pod ravnanjem španjolskog dirigenta Pabla Heras-Casada.

The Metropolitan Opera

sponzori Koncertne dvorane
Vatroslava Lisinskog:

GRAD ZAGREB

CROATIA OSIGURANJE
osiguranje d.d.

